

“ Det ville pynte i bybilledet, hvis der var flere, der gik med hat

Copenhagen Fashion Week bliver skudt i gang søndag, og vi har i den anledning set på en særlig accessory: hatten. Den rette kasket eller hat kan tilføje en personlig prik over i'et til et look, og mange bruger faktisk ferien væk fra den faste omgangskreds til at afprøve, hvordan det er at gå med hat, fortæller to hattenørder.

KASPER FOGED RASMUSSEN (TEKST)

MADS NISSEN (FOTO)

Engang var der 400 hattemagere i København alene, og de færreste gik uden for en dør uden hovedbeklædning. Men i 1960'erne blev hatten umoderne og symbol på forældede dyder, og den forsvandt nærmest fuldstændigt ud af bybilledet.

De senere år er hatten imidlertid kommet tilbage på hovedet af hipstere og godtfolk og er blevet en ting, der bruges til at signalere, hvem du er.

Vi har bedt Bernhard Tommerup, der er indehaver af verdens næstældste hattebutik, Petitgas i Købmagergade, og landets eneste kasketmager, Silas Skram, der er indehaver af Wilgart på Nørrebro, om at tage temperaturen på tidens hattetrend.

Hvad skal man overhovedet med en hat?

Bernhard Tommerup: »Når man skal købe en hat, skal man tænke over, hvem man er, hvornår man skal have den på, hvad den skal gøre for en. Skal den være skarp og formel, skal den være tilbage-lænet, skal man udtrykke ro, eller skal man virke autoritær? Personen skal se den version af sig selv, som vedkommende ønsker at se.«

Silas Skram: »Der er mange, der forbinder en bestemt hat med et bestemt scenario. Folk kommer ind og skal købe en hat, de skal bruge, når de lufter hund, el-

ler når de skal på havearbejde. De beskriver en særlig situation, og så prøver jeg at finde en løsning. En hat er også blevet en identitetsmarkør. En måde, hvorpå man fortæller omverdenen, hvem man er, og hvilken stil man anlægger. Det er en beklædningsgenstand, man kan fortælle rigtig meget med.«

Silas Skram: »For mig personligt har hatte en meget dybere betydning end for de fleste. Jeg lægger mærke til, hvordan de er syet, om der er brugt tid på detaljerne. De kasketter, vi laver, er nummereret, og der står, hvem der har syet den osv. Og så afslutter en hat din silhuet på en mere elegant måde, end hvis du ikke har hovedbeklædning på.«

Bernhard Tommerup: »Det lyder som en virkelig dårlig vits, men ja, en hat er prikken over i'et.«

Silas Skram: »Jeg elsker at se gamle sort-hvide billeder, hvor alle havde hat på, når de gik på gaden. Det ville pynte i bybilledet, hvis der var flere, der gik med hat; det ser godt ud.«

Hvad tilfører en hat til din stil?

Bernhard Tommerup: »Hvis man har gjort sig umage og har taget pæne sko, jakkesæt og butterfly på, skal man gøre det færdigt med en hat. Selv hvis man har en stringent sideskilning, er det spændende at gemme den under en hat, så den kommer frem som en overraskelse. Så bliver det lækkert plus lækkert.«

Silas Skram: »Man kan møde mænd, der slet ikke har tænkt over, hvilke signaler en bestemt hat eller kasket sender. Man kan se nogle, der har gjort rigtig meget ud af deres påklædning, deres accessories og deres stil generelt, og så kommer de med en eller anden tarvelig reklamekasket. Så tænker man, at det er lidt for tilfældigt.«

Bernhard Tommerup: »I Sydeuropa klæder man sig pænt på, når man går udenfor. I Danmark går nogle rundt på gaden i badesandaler og joggingbukser, dynejakke og baseballkasket. Jeg undrer mig over dem, der går på gaden klædt som nogle, der er på vej ned i vaskekælderen med vasketøj.«

Silas Skram: »Jeg er helt enig i, at det er fornuftigt at tænke sig om og gå op i, hvordan man klæder sig. Men man må naturligvis klæde sig fuldstændig, som man vil – det er vigtigt at sige.«

Bernhard Tommerup: »Ja, vi er ikke stilpolitiet. Bare folk tænker sig om og gør sig umage, kan de gøre, hvad de vil.«

Hvordan går det med hatten i dag?

Bernhard Tommerup: »De seneste to generationer har ikke været vant til at gå med hat, og dem har vi mistet som naturlige hattebærere. J.F. Kennedy gik ikke med hat, og da han kom til magten, forsvandt hatten ret hurtigt blandt un-

ge. Det faldt sammen med hippiebevægelsen; kvinderne brændte bh'erne, og mændene brændte hattene. Hatten blev et symbol på noget gammeldags.«

Bernhard Tommerup: »Fra 1960'erne og frem til Murens fald blev hatte associeret med Sovjet og hele østblokken, hvor gamle mænd med grå hatte stod på Den

Røde Plads og kiggede på militærparader. Men i dag er det moderne med skovmands-skjorter, armbåndsure og Red Wing-støvler; klassiske ting er blevet in igen. I dag er det igen o.k. at tage en hat på. Men hatten skal genopdages.«

Silas Skram: »For 100 år siden, fandtes der flere hundrede hattemagere i København alene. Så der var en stor mangfoldighed af hatte, mate-

rialer og modeller. Det er jo helt klart forsvundet. Man kan købe de samme store brands over hele verden. Så selv om der findes specialforretninger, er mangfoldigheden ikke så stor længere. Hattediversiteten, når det kommer til forskellige modeller, er skrumpet meget.«

Løsningen til netop dig

Bernhard Tommerup: »Specialbutikker som Petitgas og Wilgart har ting, man kun kan få der. Vi har tit modeller i et eller andet tekstil, der er lavet for eksempel 12 styk af, og som aldrig kommer igen. Og så har vi noget, som ingen andre har, i en verden, hvor alle konkurrerer med nettet: den personlige service, vi tilbyder, gør os til noget særligt. Det kræver, at man kommer herind.«

Silas Skram: »Vi tilbyder også, at man selv kan være med til at designe sin egen kasket – stof, størrelse, etc. Vi har taget værdierne fra det gamle håndværk ind i en moderne forretning. Håndværkeren står for en personlig løsning, der er tilpasset dig og dine ønsker. Det er vi enormt stolte af, og vi tror, at det giver kunden en stor oplevelse.«

Bernhard Tommerup: »Det tætteste, man kommer på noget tilsvarende, er modisterne, der håndlaver hatte, men de få, der er, arbejder typisk på teatre, hvor de laver hatte, huer og alverdens kostumedetaljer.«

Silas Skram: »Masseproduktion af hatte giver nogle lidt anonyme produkter. Produkter, der ikke har nogen historie.

FAKTA

Hatte gennem tiden

I begyndelsen af 1900-tallet var hatten hvermandseje. Der var mere end 400 hattemagere og cirka 50 fabrikker i København alene.

Netflix-serien 'Peaky Blinders' har gjort den gamle eight piece-kasket populær igen og truer vores minimalistiske forestillinger om moderne tøjstil. 'Peaky Blinders' handler om gangsterbanden af samme navn, som i mellemkrigstidens England tjener penge på at smugle spiritus og våben. Det gør de i autentisk britisk arbejderklassetøj, og looket fuldendes af hovedtøj i gedigen kvalitet.

Mange danskere har set Netflix-serien og har for stedse fået ændret deres syn på den moderne mands ekvipering.

Foreningen Danske Modister og Hattemagere blev stiftet i København i 2011 og har medlemmer over hele landet og i Sverige. For medlemmerne er faget et seriøst og levende håndværk, hvor alle, før som nu, har en tilknytning til dette unikke lille håndværksfag og udfordringen af hatte til hverdag, fest, arbejde, catwalks eller teaterscener. Foreningens håndværkere tæller hattemagere, kasketmagere og modister samt aktive formidlere af viden om fagets historie.

www.danskemodister.dk

Hatte uden sjæl. Og individuel tilpasning er heller ikke muligt med industriprodukter.

Hvis du ikke allerede går med hat, hvordan kommer du så i gang?

Bernhard Tommerup: »Forfatteren Knud Romer fortalte, at han købte sin første hat (en Homburg, red.) i Wien, for der var han væk hjemmefra, og så er det nemmere at komme i gang. Man omgås ikke med dem, man kender, og så kan man stille og roligt komme på plads i det. Jeg oplever også turister, der køber en hat og går lidt rundt i København og prøver, hvordan det er og føles uden at skulle forholde sig til folk, de kender. Når man så kommer hjem, er man i gang og måske klar til at købe den næste hat på hjemmebane.«

Silas Skram: »Noget, der er meget populært hos os, er baseballkasketten. Det

**LÆRLINGEN
OG MESTEREN.**
Bernhard Tommerup
(med skæg) fra
hatteforretningen
'Petitgas' og Silas
Gärtner fra hatte-
forretningen 'Wilgart'.

er noget, vi har specialiseret os i, og vi laver den i tre forskellige snit og med seks forskellige skygger. Hvis man ser på hattemoden gennem 100 år, er det måske baseballkasketten, der er den mest brugte hovedbeklædning i nutidens verden. Den er uhyre populær, så det kunne være et godt sted at starte. Så får du en hat, du kender og er tryk ved, men oplever, hvad et håndlavet kvalitetsprodukt kan sammenlignet med de billige.

Bernhard Tommerup: »Man starter typisk med at have en sommerhat og en vinterhat. Derfra går det så galt, for så kan man blive grebet af det, og inden man får set sig om, skal man have en hat til det blå jakkesæt, en til den brune jakke, en til den sorte, osv. Jeg ved ikke, hvor mange hatte jeg har derhjemme, men jeg har ikke alle typer. Der er modeller, der bare ikke klæder mig. Jeg kan ikke få en bowlerhat til at fungere. Jeg ser i det hele taget mærkelig ud med høj hat, så det skal jeg ikke begynde på.»

Køb mindre og i bedre kvalitet

Hvordan er udvalget af forskellige modeller sammenlignet med gamle dage?

Silas Skram: »Når du kommer ind i en butik som Petitgas, ser det jo ud, som om der er rigtig mange forskellige, men

BLÅ BOG

Silas Skram og Bernhard Tommerup

Silas Skram syer håndlavede kasketter og er eneste specialiserede kasketmager i Danmark. Hans butik og værksted Wilgart ligger i Jægersborggade på Nørrebro og åbnede i 2013. Han har også syværksted på Bornholm.

Det hele begyndte på en tur gennem Tyskland, hvor han mødte kasketmageren Bullani Mützen i byen Bamberg, hvor han så kom i lære som kasketmager.

www.wilgart.dk

Bernhard Tommerup overtog i 2012-13 Petitgas, der er den sidste butik af sin slags i Norden og den næstældste hattebutik i verden. Han har selv været kunde i butikken siden 1997.

www.pititgas.dk

antallet af forskellige snit og modeller er blevet meget mindre. Mange af de hatte, du ser på gamle billeder, kan man slet ikke finde mere. Samtidig er der langt færre forretninger, som specialiserer sig i hatte og kasketter. I dag bliver de fleste hatte solgt i stormagasiner og tøjbutikker. Det betyder, at hatten bliver en del af deres sortiment, men de har plads til langt færre modeller og færre størrelser.

Bernhard Tommerup: »Herretøjsbutikkerne ser jo bare hatten som tilbehør på linje med slips, osv. Det er ikke det, de lever af at sælge. Jeg vil forsigtigt påstå, at der stadig findes rigtig mange snit og former, men man skal i specialforretninger for at finde dem. Vi har design, der går 200 år tilbage, og de er stadig friske og ser rigtige ud. Hvis noget lever i 200 år, er det godt design«.

Hvilke modeller er mest populære?

Bernhard Tommerup: »Når vi sidder derhjemme og ser tv-serier som 'Peaky Blinders', 'Babylon Berlin', osv., synes mange pludselig, at det ser godt ud at gå med hat. Men der er stor sæsonvariation i hattebranchen. Panamahatten sælger vi sindssygt mange af om sommeren og næsten ingen om vinteren. Men det er nok *eight pieces* eller *flat caps*, der generelt går flest af målt i enheder«.

Bernhard Tommerup: »I Danmark taler alle om *sixpence*, men ingen ved, hvad det er. Der er *eight pieces* og *flat caps*, og de kan så igen inddeles i underkategorier: *ivy caps*, *duck bills*, *drivers* osv. Det er ligesom sko – skal det være en *brogue*, en *oxford* eller en *loafer*? Skal det være en *munk* eller en *double munk*? Skal din *cap* have en *knap* på toppen, skal den være bred eller smal. Skal den være let eller tung? Jeg tror, at den mest populære *cap* lige p.t. er en 'Peaky Blinders'-*cap*. Den er relativt bred. Den tilhører gruppen af *eight pieces*, men knappen er lidt større og flyttet lidt længere frem på pulden«.

Silas Skram: »Hos mig er det baseballkasketten, der sælger. Men ja, panamahatten er jo ganske rigtigt en klassiker. Det samme er en *flat cap* i sildebensvævet Harris Tweed«.

Hvad er det for en tendens i tiden, som hatten rammer ned i?

Bernhard Tommerup: »Fem T-shirts til 100 kroner er billigt, indtil man har vasket dem tre gange. Vi bliver stadig mere beviste om, at vi skal købe færre ting og sørge for, at det, vi køber, er kvalitet. Som Silas siger, er god kvalitet en nydelse – en nydelse at se på og at røre ved«.

Silas Skram: »Det er en megatrend, og det passer godt til de gamle håndværk. For det er det, de står for. Det, at man laver noget, der passer til dig, og ikke forsøger at lave noget, der passer til alle. Håndværkeren har brugt tid på at skabe noget til dig, og det har en stor værdi. Det er ikke masseproduceret og identitetsløst«.

Silas Skram: »Når kunden henter sin fine hat, er det en oplevelse. I vores forretning kan man høre symaskinen i baggrunden. Man kan møde den person,

Selv hvis man har en stringent sideskilning, er det spændende at gemme den under en hat, så den kommer frem som en overraskelse

Bernhard Tommerup

HÅNDVÆRK.

Bernhard Tommerup (med skæg) ville tage en let og smidig panamahat, en italiensk fedora og en bred cap med sig på en øde ø. Silas Skram ville vælge en baseballkasket, en flat cap og en blød fedora.

der har syet kasketten. Det ligger en masse ekstralag på produktet«.

Bernhard Tommerup: »Vi har folk, der kommer ind bare for at se forretningen. Bedsteforældre, der står med deres børnebørn og fortæller dem, at da de var på deres alder, stod de her med deres bedsteforældre, som købte en hat. Min kone siger, at det gode ved hatte er, at de er til at forstå for alle. Der er ikke noget indbygget styresystem. Der er ingen manual. Man kan røre ved dem. Man kan tage dem på og mærke, om de sidder godt«.

Hvilke tre hatte ville I tage med på en øde ø?

Silas Skram: »En sort baseballkasket

med en sort skygge. Så ville jeg nok vende tilbage til nogle af hatteklassikerne: en brun *flat cap* i læder og en blød fedorahat«.

Bernhard Tommerup: »Jeg ville tage en let og smidig panamahat i fedoraform. Så ville jeg tage en bredskygget italiensk fedora, og den sidste skulle være en bred cap – en *driver* eller en *news boy*. Så har jeg en rå til møgvej, min fedora til når det skal se skarpt ud, og en panama, når det er varmt, og man har brug for noget let og lækkert«.

Har I selv en favorithattebutik?

Silas Skram: »Hvis jeg skulle besøge en hattebutik i udlandet, ville jeg besøge

FAKTA

Hatteklassikere

Bowlerhat: Designet af Edward Coke i 1849. Designet som alternativ til den høje hat, der nemt faldt af, når man var på jagt og red gennem skoven. Senere også flittigt brugt af cowboys og lokomotivførere i USA.

Fedora: Opkaldt efter Prinsesse Féodora, der blev spillet af Sarah Bernhardt i teaterstykket Féodora i 1882. Oprindelig betragtet som en damehat, men mændene har for længst taget hatten til sig. Den brede skygge giver god beskyttelse mod regn, blæst og sol.

Høj hat: Den måske mest elitære hattetype, der primært bruges af overklassen til aftenselskaber. Udgiven, der kan klappes sammen, hedder en *chapeau claque*.

Panamahat: Let, håndflettet hat i bladfibre fra Ecuador. Fibrene stammer fra jipijapapalmen og det kan tage flere dage at flette en hat. En af de mest populære sommerhatter.

Flat cap: Findes i mange udgaver i variationer. I 1571 dikterede en britisk lov, at drenge fra 7 år og op skulle bære hovedbeklædning på helligdage, kun aristokratiet var fritaget. De flade tekstilhatter var langt billigere at fremstille end andre hattetyper, så *cap'en* blev identificeret med arbejderklassen. Senere tog det finere borgerskab typen til sig, når de spillede golf eller kørte en tur i deres automobil.

min mester i Tyskland. Det er altid en oplevelse, og de har et værksstedsudsalg. Han har det værdisæt, som jeg gerne vil efterleve, men som jeg vil efterleve på en mere nutidig måde«.

Bernhard Tommerup: »Lock & Co. Hatters' i St James's Street i London er det naturlige sted for mig at nævne. Det er den eneste hattebutik i verden, der er ældre end Petitgas. Så et eller andet sted har vi et skæbnefællesskab med dem. Men når man kommer længere sydpå – til Østrig, Italien, osv., hvor de klassiske dyder bliver vægtet højere – findes der fine hattebutikker«.

ibyen@pol.dk